

Enskild motion

Motion till riksdagen: 2014/15:2030

av Teresa Carvalho m.fl. (S)

Kooperativ äldreomsorg

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över förutsättningarna för kooperativa lösningar inom äldreomsorgen.

Motivering

Allt fler vill starta eget företag tillsammans med andra, i bolagsform eller i en ekonomisk förening. Lockelsen och värdet ligger i det gemensamma ägandet och det jämlika inflytandet över verksamheten. Den kooperativa idén har sprungit ur detta. Det kooperativa företaget bygger på öppenhet, demokrati och aktivt deltagande av medlemmarna som tillsammans äger företaget. Både inflytande och ansvar fördelas lika mellan kooperativets medlemmar, och alla medlemmar har lika rösträtt. Idag finns kooperativa företag inom alla branscher, också inom äldreomsorgen.

Sveriges befolkning består av en allt större andel äldre personer. Det innebär både stora utmaningar och stora utvecklingsmöjligheter för äldreomsorgen i framtiden. Redan idag kompletteras den kommunala äldreomsorgen av privata eller kooperativa och ideella alternativ på många platser. Men förutsättningarna för kooperativ, som ofta är små företag, måste bli bättre.

En liten andel av offentligt finansierad vård och omsorg utgörs av små företag med kooperativ eller idéburna verksamheter. Om det ska vara någon mening med att kunna välja äldreomsorg, måste det finnas aktörer som är olika, med olika inriktning på verksamheten, att välja bland. Äldreomsorgen skulle kunna utvecklas på samma positiva sätt som barnomsorgen har gjort, där det idag finns en verklig mångfald av aktörer. De kooperativa förskolorna är ett självklart alternativ till kommunal barnomsorg på många platser i landet. Verksamhetens lokala förankring och

demokratiska styre ger barn, föräldrar och personal goda möjligheter att påverka verksamhetens utformning och prioriteringar. Kooperativa förskolor har dessutom ofta gått i bräschen för ny pedagogik och nytänkande.

På samma sätt kan kooperativ äldreomsorg finna nya vägar till bättre omsorg och högre kvalitet. Ett sätt att främja kooperativ inom äldreomsorgen är att kommunerna får möjlighet att skriva avtal direkt med kooperativet utifrån givna kvalitetsmål och priser. Detta stämmer också väl överens med det kommunala självstyret. Denna form av partnerskap mellan å ena sidan kooperativa och ideella utförare och å andra sidan kommuner och landsting bör därför utvecklas vidare.

Lagen om valfrihetssystem (LOV) har gett alla kommuner och landsting möjlighet att införa vårdvalssystem, utan att bryta mot dagens upphandlingslagstiftning. Lagen ska kunna tillämpas på handikapp- och äldreomsorg samt hälso- och sjukvårdstjänster. Kommunen bestämmer vilka kriterier och krav som ska gälla för att ett omsorgsföretag ska få vara med och konkurrera om, till exempel, hemtjänsten. Någon priskonkurrens mellan omsorgsgivarna kan inte förekomma, eftersom kommunen anger priset på förhand. Det ger kooperativt driven äldreomsorg förutsättning att kunna verka på samma villkor som de stora företagen. Samtidigt måste kommunen eller landstinget ha rätt att pröva etableringen av olika äldreomsorgsenheter och avgöra hur många som behövs. För att de äldre ska ha möjlighet att välja och få stöd efter behov måste omsorgen finnas där den behövs bäst och inte där det är mest lönsamt.

Men en av grundintentionerna bakom LOV, att främja en mångfald av utförare både i fråga om storlek och om inriktning, har inte realiserats. Privata, ideella, kooperativa och offentliga aktörer skulle få likvärdiga villkor i ett konkurrensneutralt system. Istället är det ett fåtal stora koncerner som idag dominerar inom området och har fått en monopolliknande ställning. Trots förslag till åtgärder för att stimulera idéburna organisationers företagande inom vård och omsorg, saknas en samlad politik för tillväxt och utveckling på området. För att åstadkomma mångfald och verklig valfrihet för brukare krävs en nationell strategi för idéburen vård och omsorg.

Teresa Carvalho (S)

Annelie Karlsson (S)

Christer Engelhardt (S)

Krister Örnfjäder (S)

Thomas Strand (S)

Ingemar Nilsson (S)

Agneta Gille (S)